

383.

Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych

z dnia 12 kwietnia 1927 r.

w sprawie zastosowania uproszczonych przepisów technicznych przy znoszeniu służebności, obciążających dobra Ordynacji Zamoyskiej.

Na mocy art. 52 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. o zniesieniu służebności w województwie kieleckim, lubelskim, łódzkim, warszawskim i w zachodniej części województwa białostockiego (Dz. U. R. P. № 10, poz. 74) zarządzam co następuje:

I. Wskazania ogólne.

§ 1. Prace pomiarowe, związane ze zniesieniem służebności, obciążających dobra Ordynacji Zamoyskiej, należy prowadzić tak, aby istniejący w Zarządzie wymienionej Ordynacji miarodajny materiał pomiarowy (stare mapy na planszetach), po uprzednim stwierdzeniu jego technicznej przydatności, był w całej pełni wykorzystany; wykonywanie nowych pomiarów na gruncie i sporządzenie dowodów pomiarowych w myśl instrukcji technicznej, stanowiącej załącznik do rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dnia 13 lutego 1925 r. (Dz. U. R. P. № 29, poz. 205) może mieć miejsce w wyjątkowych należycie uzasadnionych przypadkach.

§ 2. Wykorzystanie wymienionych w poprzednim paragrafie starych map na planszetach polegać winno: na projektowaniu na tych planszetach ogólnych granic ekwiwalentu zaserwitutowego, na określaniu z tych planszetów cyfrowych danych, niezbędnych do wprowadzenia projektu na grunt, i na

sporządzaniu szkicu, jako odrysu zaprojektowanego na planszecie ekwiwalentu, który to szkic winien zastępować dowody pomiarowe, przewidziane w art. 46 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. o zniesieniu służebności w województwie kieleckim, lubelskim, łódzkim, warszawskim i w zachodniej części województwa białostockiego (Dz. U. R. P. № 10, poz. 74).

§ 3. Prace pomiarowe należy prowadzić w następującej kolejności:

- określenie na planszetach współczynników skurczu papieru liniowych i w powierzchni;
- projektowanie na planszetach wydzielanego ekwiwalentu zaserwitutowego;
- określenie z planszetów danych geodezyjnych, niezbędnych do wprowadzenia projektu na grunt;
- wyznaczenie projektu na gruncie i utrwalenie go znakami granicznymi i
- sporządzenie szkicu i rejestru.

§ 4. Pomiarzy i obliczenia w ostatecznym wyniku winny być wyrażone w miarach metrycznych.

§ 5. Utrwalenie granic na gruncie znakami winno być dokonane zgodnie z wymaganiami instrukcji technicznej do wykonywania prac pomiarowych, związanych z przebudową ustroju rolnego, stanowiącej załącznik do rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dnia 13 lutego 1925 r. (Dz. U. R. P. № 29, poz. 205).

II. Określenie współczynników skurczu papieru.

§ 6. Przed dokonaniem jakichkolwiek czynności technicznych na starych mapach i planszetach, należy określić współczynniki skurczu papieru odnośnego planszetu, jak dla długości i szerokości, tak również dla powierzchni.

§ 7. Współczynnik liniowy skurczu papieru winien być określany dla całego planszetu w dwóch do siebie prostopadłych kierunkach,—długości i szerokości planszetu i wyrażony w procentowym stosunku. W miarę potrzeby współczynnik skurczu papieru należy określać dla dowolnych kierunków linii w tych kwadratach, które będą przecięte projektowanymi liniami obszaru zaserwitutowego. Współczynnik skurczu papieru w powierzchni należy określić dla tych wszystkich kwadratów, w granicach których leży projektowany obszar. Jeżeli dany obszar obejmuje dwa lub więcej kwadratów, to współczynnikiem skurczu papieru w powierzchni dla tego obszaru będzie średnia arytmetyczna ze współczynników poszczególnych kwadratów.

§ 8. Podstawą dla określenia współczynników skurczu papieru będzie sieć kwadratów, wyrażona w określonych matematycznych jednostkach.

§ 9. Dla określenia współczynnika liniowego skurczu papieru z dwóch do siebie prostopadłych kierunków stosować należy wzory:

$$q = \frac{a-a'}{a} \times 100 \text{ i } p = \frac{b-b'}{b} \times 100 \dots \dots$$

gdzie a i b — odpowiednio długości poziomej i prostopadłej do niej osi, matematycznie określone, a' i b' — te same długości, zmierzone zapomocą cyrkla i podziałki na planszecie, a q i p — współczynniki linijne skurczu papieru, wyrażone procentowo dla długości i szerokości planszetu, lub poszczególnych kwadratów. Współczynnik liniżny skurczu papieru dowolnego kierunku linii należy określać ze wzoru:

$$p' = \frac{q + \left(\frac{b'}{a'}\right)^2 p}{1 + \left(\frac{b'}{a'}\right)^2} \dots \dots \dots 2$$

gdzie $\left(\frac{b'}{a'}\right)$ — wyraża stosunek odcinków, utworzonych przecięciem przedłużenia danej linii z bokami kwadratu, a q i p — procentowy stosunek współczynnika liniżnego skurczu papieru po osiach odciętych i rzędnych.

Współczynnik skurczu papieru w powierzchni należy określać jako suma współczynników liniżnych z dwóch do siebie prostopadłych kierunków według wzoru:

$$\frac{1}{\pi} = \frac{1}{\alpha} + \frac{1}{\beta} \dots \dots 3$$

gdzie $\frac{1}{\pi}$ — współczynnik skurczu w powierzchni, a $\frac{1}{\alpha}$ i $\frac{1}{\beta}$ — długości i szerokości kwadratów.

Ten sam współczynnik można określić według wzoru:

$$\frac{1}{\pi} = \frac{Q - Q'}{Q} \dots \dots 4$$

gdzie Q — oryginalna powierzchnia kwadratu na planszecie, a Q' — ta sama powierzchnia, otrzymana z miar wziętych z planu przy pomocy cyrkla i podziałki.

Przykłady określenia współczynnika skurczu liniżnego.

a) dla kierunków prostopadłych.

$a=8$ kwadratów o bokach po 10 cm. = 80 cm. miary matematycznie określone
 $b=6$ " " " " 10 " = 60 "

te same kierunki określone graficznie dają:

$a = 8$ kwadratów po 9,96 cm. = 79,68 cm.
 $b = 6$ " " 9,97 " = 59,82 "

współcz. dla dług. będzie $q = \left(\frac{80 - 79,68}{80}\right) \cdot 100 = 0,4\%$

współcz. dla szer. będzie $p = \left(\frac{60 - 59,82}{60}\right) \cdot 100 = 0,3\%$

b) dla dowolnego kierunku linii.

Przypuśćmy, że długość pewnej prostej AB , otrzymana graficznie, wynosi 100 m., trzeba określić poprawkę, jaką należy wprowadzić do tej długości wskutek skurczu papieru. Odcinki utworzone przecięciem przedłużenia linii AB z bokami kwadratu są równe 100 m. i 150 m., czyli stosunek tych odcinków wynosi $\frac{2}{3}$. Stosując wzór drugi i przyjmując, że

współczynniki liniżne długości i szerokości danego kwadratu są:

+0,0020 i +0,0015, co w stosunku procentowym czyni 0,20% i 0,15%, dla danej prostej otrzymamy:

$$p' = \frac{0,20 + 4/9 \cdot 0,15}{1 + 4/9} = 0,19,$$

czyli poprawka dla danej linii będzie 0,19 m., a poprawiona miara wyniesie $100 + 0,19 = 100,19$ m.

Przykłady określenia współczynnika skurczu w powierzchni:

a) — niech będzie obliczona powierzchnia na planszecie $P' = 12$ ha 7870 m. kw.; należy określić powierzchnię P z uwzględnieniem skurczu papieru.

Współczynniki liniżne skurczu boków kwadratów są równe: +0,0020 i +0,0015; współczynnik skurczu powierzchni będzie: $(+0,0020) + (+0,0015) = (+0,0035)$.

Mnożąc daną powierzchnię przez ten współczynnik otrzymamy:

$$127800 \times 0,0035 = 447 \text{ mtr.}$$

jest to poprawka, którą należy wprowadzić do danej powierzchni, a więc szukana powierzchnia będzie się równała:

$$12 \text{ ha } 7800 \text{ m.} + 447 \text{ m.} = 12 \text{ ha } 8247 \text{ m.}$$

b) — niech powierzchnia kwadratu na planszecie równa się $500 \times 500 = 25.0000$ mtr. Ta sama powierzchnia obliczona graficznie wynosi:

$$499 \times 499,25 = 24,9126 \text{ mtr.}$$

skąd współczynnik skurczu powierzchni, stosując wzór (4) będzie:

$$\frac{250000 - 249126}{25.0000} = 0,0035,$$

co nam daje sprawdzian dla powyższego przykładu.

Uwaga 1. Ponieważ współczynniki skurczu papieru są wielkościami małymi, to niezbędne dla ich określenia elementy należy brać z planszetów z możliwie największą dokładnością.

Uwaga 2. Skurcz papieru może być dodatni i ujemny, co należy mieć na uwadze przy wprowadzaniu poprawek do linii i powierzchni.

III. Sporządzenie projektu.

§ 10. Ekwiwalent zaserwitutowy należy projektować na planszetach, posługując się planimetrem, cyrklem i podziałką.

§ 11. Każdy projekt winien mieć odpowiednią ilość stałych punktów oparcia, ściśle oznaczonych na planszetach i odpowiednio utrwalonych na gruncie, na których opierałoby się rozpoczęcie i ukończenie czynności pomiarowych przy prowadzeniu projektu na grunt i które umożliwiałyby otrzymanie odchyłki liniżnej, jako kontroli pracy.

§ 12. Powierzchnie na planszetach należy obliczać graficznie lub mechanicznie — planimetrem, dając jednak pierwszeństwo sposobowi graficznemu.

§ 13. Przed obliczeniem planimetr należy sprawdzić, a samo obliczanie dokonywać dwukrotnie

(biegun w prawo i biegun w lewo); z dwóch wyników, przy dopuszczalnych różnicach, należy brać średnią arytmetyczną (uwzględniając skurcz papieru).

§ 14. Przy graficznym obliczaniu powierzchni należy dany obszar lub kontur podzielić na trójkąty lub trapezy, których podstawa, względnie środkowa i wysokości byłyby najbardziej zbliżone do siebie i obliczać ich powierzchnie dwukrotnie, biorąc za ostateczny rezultat średnią arytmetyczną z uwzględnieniem skurczu papieru.

§ 15. Sposobami wskazanymi w §§ 13 i 14 należy obliczać powierzchnie konturów sytuacyjnych.

§ 16. Przy obliczaniu powierzchni planimetrem różnica dwóch wyników nie powinna przekraczać 2 jednostek nonjusa planimetru; różnica ta przy obliczaniu sposobem przewidzianym w § 15 — nie powinna przekraczać dla większych konturów $\frac{1}{100}$, a dla małych — $\frac{1}{50}$, obliczanej powierzchni.

§ 17. Różnica pomiędzy ogólną zaprojektowaną powierzchnią i sumą powierzchni oddzielnych konturów nie może być większa niż $\frac{1}{100}$ ogólnej powierzchni; różnica pomiędzy powierzchnią poszczególnych konturów, a sumą powierzchni drobnych szczegółów, z których poszczególne kontury składają się, nie powinna być większą niż $\frac{1}{50}$ powierzchni konturu; w wypadku otrzymania większych różnic należy obliczenia powtórzyć.

§ 18. Jeżeli projektowany obszar nie pokrywa na planszecie całych kwadratów, lub pokrywa niektóre z nich, to obliczenie powierzchni obszaru należy dokonywać w następujący sposób: najpierw należy obliczyć jednym z wyżej podanych sposobów części kwadratów, zajęte projektowanym obszarem i wolne od tego obszaru z uwzględnieniem skurczu papieru, następnie obliczyć ilość kwadratów całkowicie pokrytych projektem i ich powierzchnie, nie uwzględniając skurczu papieru. Suma powierzchni całych kwadratów i części takowych pokrytych projektem da nam ogólną powierzchnię projektowanego obszaru.

Dla kontroli należy obliczyć powierzchnie wszystkich kwadratów, w granicach których leży projektowany obszar, nie uwzględniając skurczu papieru i porównać z sumą powierzchni projektowanego obszaru i części kwadratów wolnych od projektu. Jeżeli różnica nie będzie przewyższać $\frac{1}{250}$ powierzchni wszystkich kwadratów, to wyniki obliczeń należy uważać za dobre i powierzchnie wyrównać.

Wyrównana powierzchnia od zadanej nie powinna się różnić więcej niż o $\frac{1}{100}$.

§ 19. Poleca się również następujący sposób obliczenia powierzchni projektowanego obszaru, dogodny ze względu na to, że wyklucza stosowanie współczynników skurczu papieru. Obliczenie dokonywa się mianowicie według wzoru $F'/F = \mu'/\mu$, skąd $F' = F\mu'/\mu$, gdzie F' — powierzchnia szukana, F — powierzchnia kwadratów, w granicach których układa się projektowany obszar, μ' i μ — ilość jednostek planimetru, otrzymana z oprowadzenia planimetrem projektowanego obszaru i obwodu kwadratów. Ten

sam sposób można stosować i do obliczenia powierzchni konturów wewnętrznych, pamiętając, że współczynnik $F/\mu = k$ — będzie wielkością stałą dla poszczególnego projektowania i ostatecznie przytoczony wzór przyjmie postać: $F' = k \cdot \mu'$.

§ 20. Przy wykazywaniu na szkicu i w rejestrze pomiarowym ostatecznych powierzchni, należy stosować się do wskazówek, zawartych w § 69 instrukcji technicznej, stanowiącej załącznik do rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dnia 13 lutego 1925 r. (Dz. U. R. P. № 29, poz. 205).

IV. Wprowadzenie projektu na grunt.

§ 21. Wprowadzenie projektu zniesienia służebności na grunt winno opierać się na stałych punktach, o których mowa w § 11 niniejszych przepisów i polega na wyznaczeniu na gruncie danych liniowych, wziętych z planszetu przy pomocy cyrkla i podziałki, uwzględniając liniowy skurcz papieru.

§ 22. Jeżeli zaprojektowany obszar ma w obwodnicy krótkie boki, mniejsze od 100 m., to punkty końcowe tych linii należy połączyć jedną związkową linią, a punkty załamania boków krótkich określić zapomocą rzędnych od linii związkowej sposobem graficznym.

§ 23. Linje łamane należy wprowadzać na grunt tylko zapomocą taśmy bez użycia kątomierza; jeżeli tego uczynić nie można — przy pomocy kątów, obliczonych z czwartaków, wziętych z planszetów.

§ 24. Czwartaki należy brać z planszetu zapomocą przenośnika lub tablicy tangensów.

§ 25. Kierunki na gruncie należy wyznaczać przy pomocy kątomierza.

§ 26. Szkic projektu w całości lub częściami oraz cyfrowe dane, otrzymane z planszetu i obliczone kąty, na których będzie się opierało wprowadzenie projektu na grunt, należy wnieść do szkicownika, w celu posługiwania się temi danymi w polu.

§ 27. Czynności na gruncie należy rozpoczynać i kończyć od punktów stałych (§ 11) i pewnych (np. kopców).

§ 28. Przy pomocy danych, wziętych z planszetu, najpierw należy wyznaczać na gruncie ciągi, składające się z boków długich (§ 22). Odchylenie końca ostatniego boku od właściwego punktu na gruncie nie może przekraczać $\frac{1}{100}$, $\frac{1}{150}$ i $\frac{1}{200}$ długości wyznaczonego ciągu, a to zależnie od warunków terenowych: niesprzyjających, średnich i sprzyjających pomiarowi.

§ 29. Jeżeli ostatni bok wyznaczonego ciągu jest dłuższy od 400 m. lub otrzymana odchyłka jest mniejsza od sumy $0,5 + 3d$, gdzie d oblicza się jak w § 16 instrukcji technicznej, stanowiącej załącznik do rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dnia 13 lutego 1925 r., wówczas należy przedostatni punkt łączyć bezpośrednio z punktem końcowym. W przeciwnym razie należy otrzymaną odchyłkę rozrzucić proporcjonalnie do długości boków przy pomocy linii

równoległych do kierunku odchyłki liniowej, idąc wstecz ciągu.

§ 30. Załamania boków krótszych od 100 m. wyznaczać przy pomocy rzędnych, wziętych z planszetu, po skutecznieniu czynności przepisanych w § 29. Tym samym sposobem należy wyznaczać i granice krzywolinijne. Długość rzędnych we wszystkich wypadkach nie może przekraczać 50 m.

§ 31. Wyniki wyznaczenia projektu na gruncie, jak również otrzymaną odchyłkę liniową i sposób jej rozrządzenia, należy notować w szkicowniku.

§ 32. Po dokonaniu czynności przewidzianych w §§ 21 — 31, załamania wszystkich granicznych linii należy utrwalić granicznymi znakami (§ 5) i sporządzić odpowiedni protokół graniczny.

§ 33. Do czynności związanych z wyznaczeniem projektu na gruncie należy wzywać właścicieli gruntów sąsiednich w trybie wskazanym w rozporządzeniu Ministra Reform Rolnych z dn. 2 czerwca 1924 r. o ustalaniu i wznawianiu zewnętrznych granic obszarów, podlegających przebudowie ustroju rolnego (Dz. U. R. P. № 55, poz. 551).

§ 34. Protokół graniczny z wyznaczenia na gruncie granic ekwiwalentu zaserwitutowego sporządza mierniczy prowadzący roboty i podpisują mierniczy oraz obecni przy czynnościach pomiarowych właściciele gruntów przyległych.

Protokół sprawdza i poświadcza komisarz ziemski.

§ 35. W protokóle granicznym należy opisywać ogólny kierunek granic, a także ilość boków i ustawionych znaków granicznych tak, aby zainteresowane strony miały zupełnie jasne przedstawienie opisanych granic obszaru zaserwitutowego, a sama treść protokołu niezbicie stwierdzała wydzielenie ekwiwalentu w granicach bezspornych.

V. Sporządzenie szkicu i rejestrów pomiarowych.

§ 36. Szkic wydzielonego ekwiwalentu zaserwitutowego należy sporządzać, jako odrys na kalce płóciennej z projektu wyznaczonego na planszecie.

§ 37. Na szkicu należy wykazywać granice, linie pomocnicze i szczegóły wewnętrzne według przyjętych znaków konwencjonalnych. Kolorować należy granice, drogi, rowy i rzeki.

§ 38. Na szkicu należy opisywać tuszem czarnym: grunta sąsiednie, kierunek dróg i ich szerokości, rowy graniczne i ich szerokości, nazwy rzek, jezior i uroczysk oraz powierzchnie poszczególnych konturów użytków; ogólną powierzchnię należy opisywać kolorem czerwonym.

§ 39. Wykreślenie i opisanie szkicu należy dokonywać według obowiązujących wzorów; oprócz tego w tytule szkicu należy zaznaczyć, że takowy sporządzony został na podstawie planszetów №№.....
.....dóbr Ordynacji Zamoyskiej, sporządzonych w roku 18..... przez mierniczego.....
..... oraz własnego pomiaru dokonanego w roku 192..... przez mierniczego.....

§ 40. Do szkicu należy sporządzić rejestr pomiarowy, który łącznie z zatwierdzonym projektem lub umową winien służyć za podstawę do ustalenia treści dodatkowego wpisu do tabeli likwidacyjnej.

Uwaga: w wypadku wydzielenia ekwiwalentu za służebności indywidualne i gromadzkie w jednej obwodnicy, wymienione ekwiwalenty należy na szkicu oraz w rejestrze pomiarowym wykazywać rozdzielnie.

VI. Przepisy końcowe.

§ 41. W przewidzianych niniejszemi przepisami czynnościach, operat pomiarowy stanowią:

- a) szkic wydzielonego ekwiwalentu zaserwitutowego,
- b) rejestr pomiarowy,
- c) notatnik pomiarowy i szkice polowe,
- d) protokół graniczny oraz
- e) wszelkie obliczenia, dotyczące ułożenia projektu na planszetach.

§ 42. Rewizja operatu pomiarowego winna polegać na stwierdzeniu: 1) że przy wydzieleniu ekwiwalentu zaserwitutowego były należycie stosowane powyższe przepisy i 2) że wydzielony ekwiwalent jest zgodny z dobrowolną umową, względnie z projektem przymusowego zniesienia służebności.

§ 43. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*